

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clara Et Praeclara Methodus Parandæ Eloquentiæ,
Secundùm Doctrinam & Præcepta Cypriani Soarii è
Societate Jesu, Ad Captum Et Praxim Faciliorem
Accommodata**

Worpitz, Georg

Coloniæ Agrippinæ, 1700

§. X [i. e. IX]. De Contrariis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68908)

tur. Exemplum esse potest ab homine & bruto desumptum. Ut animalia rationis expertia telo mortis occumbere sentimus, maturius aliqua, aliqua seriùs, ità Parcarum facto ac Libitinæ ferro subjacent, quotquot ratione præditæ sunt animantes, unus enim interitus est hominum ac jumentorum, & statutum est omnibus hominibus semel mori. Ea tamen in utrisque morientibus est diversitas: occumbunt illa, sed ut nil eorum supersit amplius, corpore putredinem & cineres subeunte; at verò hominis anima post cineres post fata agit superstes, consors aut felicis aut infelicis æternitatis.

§. X. De Contrariis.

Contraria sunt, quæ non possunt esse simul, sed unum expellit alterum per seipsum sine ullo alio medio, seu sine alterius ope, eò quòd *se invicem* non compatiantur in eodem subjecto. Voco autem hîc subjectum illud, in quo res manet, seu cui inhæret. Cùm verò dicitur quòd non possint esse simul: Intellige, quando sunt in summo, seu, ut Philosophi loquuntur in gradibus intensis; aliqualem enim amorem, & aliquale odium contra aliquem potest unus idemque habere respectu ejusdem, & in conclavi potest esse aliqualis calor, & aliquale frigus, aliquales tenebræ, & aliqualis lux eodem tempore.

Sunt autem quadruplicia Contraria: Adversa, Privantia, Relativa, Negantia:

In *adversis* utrumque est res aliqua ; in *Privantibus* unum eorum est aliquid, seu res, seu ens, alterum est nihil, seu non ens, quod à Philosophis vocatur *Carentia*, quia res caret suo esse ; & *privatio* quia rem privat, & spoliat suo esse ; facit enim ut res quæ fiat, vel esse potest, non sit in hoc subjecto, vel in rerum natura. Sicut è contra res ipsa vocatur *habitus*, quia habet esse, seu existere. In *Relativis* utrumque est res, sed ita, ut unum eorum esse non possit sub hac denominatione, quin etiam alterum sit, quod ei correspondet ; non enim potest quis Magister denominari, quin habeat discipulum ; non potest quis ulli dare, si non sit qui accipiat. Hinc patet distinctio relativorum, ab adversis. In adversis enim licet utrumque sit res, tamen unum potest esse in rerum natura sine altero, potest enim esse pax, quin utriusque sit bellum, ut fuit tempore Christiani. In *negantibus* autem contrarietas non est in re, & re, nec in re & non re (quemadmodum est in privantibus) sed in affirmatione & negatione ejusdem rei secundum idem : qua de causa Contradictoria à Philosophis vocantur ; contradicunt enim sibi quando, quod unus actus intellectus affirmat, alter negat, id ipsum, & eodem modo. Hinc patet 1. distinctio inter hæc contraria, 2. posse talem definitionem eorum dari, *Adversa* sunt, quæ non possunt esse simul in eodem subjecto, ita tamen ut utrumque eorum sit aliquid, seu res ut frigus & calor ; ebrietas & sobrietas ; humiditas, siccitas ; durities, molities ;

litias; &c. *Privantia* sunt, quæ non possunt esse simul in eodem subjecto, sed ita, ut unum illorum sit res, alterum sit nihil, seu non res, seu privatio. v.g. lux & tenebræ; frigus, non frigus; calor, non calor, negotium, otium, prudentia, imprudentia, &c. *Relativa* sunt, quæ non possunt esse in eodem subjecto, eodem respectu; debent tamen esse simul in rerum natura v.g. Pater & filius; Dominus & servus; Præceptor & discipulus; mons & vallis, emere & vendere. *Negantia* sunt duæ propositiones, quarum una id negat, & eodem modo, quod, & quomodo altera affirmabat. v.g. Petrus est diligens, Petrus non est diligens. Unde collige *Negantia* hoc habere speciale præ aliis contrariis, quod non tantum non possunt simul esse, sed quod non possunt esse simul veræ, pro fundamento tamen supponunt *privantia*; quia ideo non possunt esse simul veræ propositiones, eò quod res non possit simul esse & non esse v.g. currere & non currere. Hinc *Privantia* vocantur *contradictoria realia* seu *physica*; quia sunt inter rem & non rem, *Negantia* autem vocantur *Contradictoria formalia*, quia formantur ab intellectu affirmante, & negante.

Quæres I. Quomodo *Relativa* sint contraria, si debeant simul esse in rerum natura? *Contraria* enim sunt, quæ non possunt esse simul. *Parens* autem & *filius* possunt esse simul, & ex dictis debent esse simul. **Respondeo** esse contraria, quia non possunt esse simul in eodem subjecto v.g. in eodem homi-

ne, eodem respectu. v. g. idem non potest esse Dominus & servus sui ipsius, idem non potest esse præceptor, & discipulus sui ipsius. Dixi *eodem respectu*. Quia diverso respectu potest quis esse famulus, qui est Dominus, & Præceptor, qui est discipulus, potest enim qui est Dominus respectu suorum subditorum, esse servus respectu Imperatoris: Et Petrus qui est discipulus in Rhetoricis, esse præceptor alicujus in Grammaticis.

Quæres 2. Quomodo hoc verum sit, quòd Relativa debeant esse simul in rerum natura, cum aliquis dici possit filius, licet parens jam sit mortuus. Respondeo talem abusivè nomen filii retinere ex eo, quòd antea fuerit ita appellatus. Sic multi etiamnum vocantur Domini, licet nullum habeant servum, nec pulicem cui imperent, denominativè nihilominus sunt Domini, & abusivè per catachresim.

Regula in argumento à contrariis servanda est hæc; ut posito vel affirmato uno, tollatur & negetur alterum eo ipso. v. g. est bellum, ergo non est pax, est negligens, ergo non est diligens; est lux, ergo non sunt tenebræ, &c. Dixi posito vel affirmato &c. quia uno ablato vel negato, non eò ipso est alterum si inter illa sit medium, sicut est inter bellum & pacem armistitium; inter nigrum & album, viride, rubrum. Unde non bene infero: non est bellum, ergo est pax; quia potest esse armistitium; item non est album, ergo est nigrum, quia potest esse flavum vel rubrum. Aliud est si nul-

si nullum sit medium inter contraria . ut fit in privantibus , relativis . & contradictoriis ; unde in his bene infero : non est lux , ergo sunt tenebræ ; non est discipulus , & tamen est inter illos doctrinæ relatio & connexio , ergo est Præceptor. Debent autem ut dixi supra contraria esse in summo , seu in statu perfecto ; nam si sint in imperfecto & gradu remisso , non bene sequitur v. g. sub crepusculo non est lux , ergo sunt tenebræ ; item aqua tepida non est calida , ergo est frigida.

Nota rubedinem & viriditatem v. g. non posse esse in eodem subjecto , non quòd sint contraria , sed quòd subjectum seu res non sit utriusque simul capax ; sicut quando Petrus & Paulus non possunt stare in eodem loco simul , non est causa , quòd sint contraria , sed quòd locus non sit utriusque simul capax ; unde rubedo & viror contraria non sunt ; contraria enim sunt , quæ non possunt esse simul in eodem subjecto , non propter incapacitatem subjecti tantum , sed etiam *ratione sui* , quia nempe inter se pugnant , & se non compatiuntur.

§. XI. De Adjunctis.

Adjuncta sunt , quæ rei alicui inhaerent vel adhærent , tanquam socii vel comites viatori , famuli Domino ; ideo etiam circumstantiæ dicuntur , quia rem aliquam circumstant. Accidentia autem vocantur , quia accidunt rei , id est , non insunt rei necessario , sed quasi ca-